

3.8. Hurûf-i Mukattaa

Hurûf, harf kelimesin çoğuludur. Mukattaa ise ‘kesilmiş şey’ anlamındadır. Terim anlamı ise bazı sure başlarında bulunan ve tek tek okunan harflerdir. Mukattaa harflerine hecâ harfleri de denilir. Mushafta [المر–ص–طس–الر–ق–ن] harfleri başlarında yer aldıkları ayetin bir parçası olarak kabul edilmiştir. Diğer surelerdeki mukattaa harfler ise başlı başına müstakil birer ayettir.

Hurûf-i mukattaa on dört harftir ve bu sayı Arap alfabesinin yarısına tekabül etmektedir. Bu hafler Kur’an’da, harf sayıları bir ile beş arasında değişen on üç ayrı kalıpta kullanılmıştır. Bunların, yirmi yedisi Mekki ve ikisi Medeni olmak üzere yirmi dokuz surenin başında yer almıştır.

Hz. Peygamber onların manalarını bildiği halde onları açıklamamıştır. Dolayısıyla onları bilmek Müslümanlara bir sorumluluk getirmez.

Genellikle ilk dönem müfessirleri, hurûf-ı mukattaayı, mealini yalnızca Allah’ın (c.c.) bildiği müteşâbihlerden saymışlardır. Manaları insanlara gizlendiğinden onları kesin bir mana ile yorumlamamışlardır. Hz. Ebu Bekir (ö. 634) der ki, “Her kitabın bir sırrı vardır, Allah’ın (c.c.) Kur’an’daki sırrı mukattaa harfleridir.”[34] Hz. Ali (ö. 660) de “Her kitabın bir özü vardır, bu kitabın özü de hurûf-ı mukattaadır.”[35] demiştir.

BİLGİ KUTUSU

Yâsîn suresinin başında yer alan mukattaa harfleri müstakil bir ayettir.

NOT EDELİM

“Her kitabın bir sırrı vardır. Allah’ın (c.c.) Kur’an’daki sırrı mukattaa harfleridir.”

Hz. Ebu Bekir (r.a)

(İbnu’l-Cevzî, Zâdü’l-Mesîr, C 1, s. 20)

33 İsmail b. Ahmed el-Hîrî, Vücûhü’l-Ḳur’ân, Neşredenin girişi, s. 18-19.
34 İbnül-Cevzî, Zâdü’l-Mesîr, C 1, s. 20.
35 Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, C 1, s. 159; Subhi Sâlih, Mebâhis, s. 236; İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Usûlü, s. 136.

Mukattaa harflerin, Allah'ın (c.c.) isim ve sıfatlarından bazısına işaret ettiği, başında bulundukları surelerin isimleri olduğu şeklinde görüşler de vardır. Yaygın diğer bir görüş ise bu harfler Kur'an'ın mucize oluşuna dikkat çekmektedir. Yüce Allah, müşrik Araplara konuştukları dilin alfabesinin bazı harflerini kullanarak: ''Bunlar sizin kullandığınız ve onlarla kelime ve cümleler oluşturduğunuz harflerdir, haydi siz de benzer bir kelam oluşturun.'' diyerek meydan okumuştur.

BİLGİ KUTUSU

Kur'an'da kıssaların en güzel olarak vurgulandığı kıssa Yusuf kıssasıdır. Kur'an-ı Kerim'de kıssaları anlatılan resuller içinde, hayatı, bir sure içerisinde ayrıntılarıyla muhataplara aktarılan tek peygamber Yusuf'tur (a.s.). Kıssada Yusuf'a (a.s.) karşı kardeşlerinin kıskançlığı ve Yusuf'u (a.s.) kuyuya atmaları, Yusuf ile Aziz'in karısı arasında geçen hadise, Yusuf'un (a.s.) hapse girmesi, kardeşleriyle karşılaşması, Mısır'a vezir olması, küçükken gördüğü rüyasının gerçekleşmiş olması, Hz. Yusuf'un (a.s.) göreve talip olması ve iktisadi sorunlara çözüm bulması gibi konulara yer verilmiştir.

36 bk. Kehf suresi, 45. ayet.
37 A'râf suresi, 58. ayet.
38 Nisâ suresi, 123. ayet.